

Femte roten, tomt 8

Kvarteret Härbärgen

Sjuttonde roten 1637–57v

Åttonde roten 1657h–70

Sunnan Stora hamnen, östan Lilla Östra hamnen

Södra Hamngatan 47

Tillgången på vatten var en nödvändighet för fällberedarna och det är väl anledningen till att man finner så många tillhörande det skräet bosatta vid båda sidorna av Stora Hamnens östligaste del under 1600-talet. En av dessa var *Matthias Plüss*, som omtalas i sjuttonde roten 1649–50 och som begravdes den 24.1.1658. *Erik Fransson (Schröder)* betalade den 23.8.1660 3 daler i huseköpspenning för *Matthis Plüss tomt*, som han köpt för 100 rdr. Det är osäkert om Erik Fransson någonsin bodde här, ty den 6.5.1661 betalade han 24:– daler i huseköpspenning för en gård han för 800 daler hade köpt, som tillhört doktor *Magirius*. Men den 25.4.1667 klagade Erik Fransson i överrätten över att *Anders Mörck* hade byggt fem kvarter in på hans tomt.

Lennart Weissman sadelmakare

1671–74, änkan 1675, sonen 1676

Jacob Weissman (Wissman)

1677: änkan 1678, en tomt

Det finns inget bevis (utom ordningsföljderna i längderna) för saken, men det förefaller som om det var Erik Franssons tomt, som hade övertagits av Lennart sadelmakare. *Lennart Weissman sadelmakare* dog enligt Christine kyrkobok på Påskdagen den 4.4.1675 efter en långvarig sjukdom, 61 år gammal. Hans änka *Christina Hansdotter* avled den 10.1.1676, 67 år och 9 mån. Bara ett par år därefter, nämligen den 6.12.1677, avled deras son sadelmakaren Jacob Weissman. Den 21.1.1678 begärde sadelmakare Jacob Weissmans änka värderingsmän för hans efterlämnade hus och gård på Stora Hamnen östan för lille hamnen belägen. Därtill utsågs *Lars Joensson*, *Simon Simonsson* och ”Allbrecht”. Det bestämdes den 7.2.1678 att *Casper Wilhelmsson*, *Johan Lüders* och *Jöns Andersson i Högen* skulle få rådmannen *Östrings* och notarien *Areels* hjälp att bringa arvsaken mellan dem och Jacob Weissmans efterleverska till ändskap och slut. Detta tyder på att de nämnda tre männen var gifta med döttrar till sadelmakaren *Leonard Weissman*.

Leonard Weissman hade redan tidigare 1643–50 bott i detta område (sjuttonde roten), dock troligen vid Holländaregatan. Den 7.6.1651 betalade han huseköpspenning för *Hans Bruns* gård, troligen belägen i tredje roten, där han bodde 1651–55. – Det omtalades i rätten i april 1671, att timmermannen *Olof Buts* under sken av att vilja hjälpa sadelmakaren Leonard Weissman vid eldsvådan hade stulit en grå rock, ostar och något talg från honom (vittnen *Lars Katt*, *Nils Svensson bryggare* och *Olof Bengtsson i Högen*).

Uppenbarligen övergick äganderätten till Lennart sadelmakares till *Conrad Braun-Johan* (jämför fortifikationsbokhållare *Åke Håkanssons* uppbud av 5.7.1687) och därifrån till dennes änkas *Sara*

Carlbergs (född 31.1.1647, död 1701) nye man *översten och kommandanten Gustaf Macklier*. Den kallas 1694 dennes stallgård. Där bodde 1696 *Berendt sadelmakare*.

Efter Gustaf Mackliers död sålde Sara Carlbergs arvingar för 300 d smt gård mellan *fortifikationsbokhållaren Åke Håkanssons* hus i öster och den senares svärmor i väster till den nämnde Åke Håkansson, som lagbjöd gården 17.2.1702.

Arvförening mellan sal bokhållaren Åke Håkanssons arvingar ingicks 1715 i april: Mågen *amiralitetslöjtnant Petter von Utfall* skulle behålla faderns och svärfaderns gård med dess tillhörigheter belägna vid *Stora Hamnen* mellan den gamla svärfaderns och faderns gård i öster och och på andra sidan intill morbrodern *proviantmästaren Carl Sjöbergs* hus i väster sedan han för 800 d smt köpt hus och gård av svärfaderns arvingar *Håkan Åkesson, Johan Åkesson, Anna Hedvig Åkesdotter, jungfru Ulrica Åkesdotters* tillförordnade förmyndare Carl Sjöberg samt deras syster, som var gift med handlanden *Jöns N Holst*.

Petter von Utfall uppbjöd gården den 17.5.1713. Han uppvisade medarvingarnas cessionsbrev för magistraten 2.6.1715 (sid. 609) och begärde inprotokollering (I magistratsprotokollet är antecknat "Vide svarta boken"). Skattningslängden 1715 tillskriver fortifikationsbokhållaren Åke Håkanssons sterbhus gården och uppger tomtvärdet vara 900 d smt, husvärdet 1 600 d smt och lösöresvärdet det exceptionellt höga värdet 21 000 d smt. Där bodde då *materialskrivaren Anders Tierstedt* av fortifikationen (lösöresvärde 150 d smt). 1717 hade *kaptten Petter von Utfall* av amiralitet inflyttat med sin hustru *Agneta Johanna Uthfall* (Tierstedt bor kvar). 1745 talar längderna om kommandören välborne herr Petter von Utfalls gård. Petter von Uthfall skattade föe järnhandel 1720.

Handlanden Anders Barthengren köpte gården den 3.5.1745 för 5 000 d smt. Visserligen deponerade *handlanden Benjamin Hall* den 11.5.1745 samma summa för att börda gården på sin hustrus vägnar (han var syskonbarn med v Utfalls barn i föregående gifte). 20.5.1745: Första gången låter handelsman *Anders Barthengren* uppbjuda ett hus och gård här i staden bestående av tvenne tomter, framdelen till *Stora Hamnegatan* och *bakdelen till Holländaregatan*, belägen med dess åbyggnader, tapeter uti rummen och allt annat som nagelfast är, vilken han köpt av kommandeuren Välborne herr *Petter von Utfall* för 5 000 d smt 3 maj samt en diskretion till herr handelsman Benjamin Hall av 300 d smt för att han avstått den han å sin kära hustrus vägnar till huset haver gjort med överenskommelse 20 maj. Anders Barthengren ägde gården ännu 1765.

Auktion förrättades för borgenärernas räkning den 30.4.1771 på assessor *Niclas von Jacobssons* rekvisition som kurator i avlidne handelsman Anders Barthengrens gäldbundna bo. Hus och gårdar på Stora Hamn- och Drottninggatorna (värderat 10 000 d smt, två tomter) inropades av *övers-tinnan Anna von Matern* genom kaptten *Carl Gustaf von Matern* för 11 000 d smt.

I änkefru överstinnan von Materns hus bodde 1785 *handelsman Johan Ellgren*.

Den 15.9.1796 utbjöds på auktion på begäran av herr *överstelöjtnant J F von Matern* hans och medarvingarnas efter framlidna fru överstinnan von Matern ägande och under nr 8 i 5te roten vid Södra Stora Hamngatan belägna avbrända tomt, som i längd åt gatan håller 41 fot, 2½ tum och i djupet inåt kvarteret 114 fot, 2 tum svenskt mått. Tomten insattes till 300 rdr men förblev osåld.

Fortsatta uppbud av 5.8:

Handl Benjamin Lindström uppbjöd den 14.11.1796 tomten och sålde den nästa år till Herr *Joh. Jac. von Holten*. I sammanhang med denna senare försäljning upprättades följande kontrakt (som ställts till mitt förfogande av släktforskaren Peter von Holten

Handlingar ang fastigheten Södra Stora Hamngatan nr 8 i femte roten:

”På den å Södra Stora Hamngatan under N:o 8 uti 5:te Roten här i Staden af mig till Herr Joh: Jac von Holten försålde afbrända Tomt enligt köpebrefwet af d:n 25 Julij 1797 åtager jag mig att på berörde Tomt för Herr von Holten besörja om uppförandet af Stenhusbyggnad enligt den af Herr Capitain Leidin förledit År författade ritning: på följande sätt och mot nedanstående Conditioner och willkor:

1:mo. En underjordisk Hwalfd källare, Circa 290 Qvadrat Alnar, med nedgång så åt gatan som inåt gården, försedd med jerndörrar, och trä luckor åfwan före jorden.

2:do. Sielfwa den åfwan på källaren och efter hela Tomtens bredd, samt till diuplek lika med besagde och nu anlagde källare, jemlikt ritningen, dock med någon ändring till ett rum i förstugan så under som åfwan på, utwisade två wåhnings Huset, kommer at bestå af Fyra Rumm och förstugu uti undra wåhningen, alla med Gipsade tak, samt Ett rumm och Kiök i samma wåhning med takpaneling af bräder, och åfwen på samma ock lika sätt uti öfwra wåhningen; kommandes fyra Rum i undra och fyra Rum i den öfwra af desse wåhningar at försess med ritade Porsellains kackellungnar, sådane som till hwarje Rum passande wara kan, samt En spräcklig kackelung i undra och En dito uti öfwra wåhningen med jerndörrar och för öfwright fot och påstaments listor i alla Rummen, afskifte til wisterhus i kiöket samt Hyllor ock Bänck.

3:tio. Uti detta Hus uppföres En Trappa inuti förstugan till öfwra wåhningen af träd, samt En dito utan före till kiöket och upp till winden, med wäggar af korsswercke och Bräder.

4:to. På winden inrättas åt gatan mot windsluggen En ordinair klädkammare, likaså En dylik mot windsluggen åt gården. Tak- och stupränner blifwa på Stenhuset af swärtade Bläckplåtar.

5:to. Ned uti gården Tomten längs Efter, uppsättes En korswerksbyggnad med wäggar af bräder Tolf alnar lång och fyra och En Half alnar bred med tegeltak, twenne windsluggar, trenne dörrar och millanwägg innutj.

6:to. För desse byggnader, som skall wara på föreskrefne sätt Complete färdige at flytta in uti, den 29 sept om sönd annars påföljande sönd Micaeli 1798, Har Herr von Holten med mig accorderat uti Ett för Alt, inbegrepet köpesumman för sielfwa Tomten, at Betala Fem Tusende Ricksdahler Ricksgjaldssedlar eller då mäst gångbart myndt efter som tiden då Betalningarne skje, hwarmed sålunda kommer at förhållas: At en 4:rde del Betalas nu genast,

En 4:rde del då andra wåhningen är uppförd, En 4:rde del då taket med taktegel är på Huset, och den sista eller fjerde afbetalningen, då alt med innanrede är färdigt. Dessa betalnings Poster, då de ärläggas, afskrifwas och quitteras af mig på det Contractt af lika Innehåll med detta som Herr von Holten med mig lika och gemensamt undertecknadat hafwer.

7:mo. Och som Herr von Holten kommer at med mig gemensamt nyttja min Port ock Portgång så wäl som apartementet, dock det förra utan wår prejudice, har jag deremot betingat mig, at så wäl inpå Herr von Holtens gård wid påkommande trängsel, få inrymma den hos mig handlande Allmogens wagnar och Hästar, som i min gård ei kunna rymmas, som at få låta En liten uppsatt Bod för 2:ne eller trenne swinkreatur blifwa ståndandes på behaglig tid för H:r von Holten hwarwid mig tillkommer at den efter Hästarne fallande orenlighet genast borttaga låta. Blifwandes detta å ömse sidor kraftigt giällande nu och framdeles så, at ei mera den Ene än den Andre af oss, får sälja sitt hus med andra Conditioner än at så förblifwer som nu öfwerenskommit ock stadfäst är.

8:vo. Skolandes alt hwad mig Benjamin Lindström uti detta Contractt widrörer obrottsligen Hållas ock fullgiöras, och på lika sätt å min sida af mig Joh: Jac: von Holten, som med föregående Puncter förklarar mig till alla delar nögd, hwadan ock till den ändan, så hafwa wi detta å ömse sidor in Dubblo gemensamt och egenhändigt underskrifwit och wåre Signeter undertryckt, som skiedde i Götheborg d: 3:dje April 1797.

Joh Jac von Holten Benjamin Lindström

På omstående Byggnings Contractt är idag till mig af Herr Joh: Jac:

von Holten ärlagdt Sexhundrade Sjuttio Fem Ricksdahler R. GS:r som quitteras

Säger rd 675 R:GS:r Götheborg d: 3:dje April 1797.

Benjamin Lindström

Emotagit vidare härå till incassering Herr Carl Mortenssons Revers till Herr Joh: Jac: von Holten, order af den 1:ste Octob: 1796 stor Tolf Hundrade femtio /: 1250:/ Ricksdahler Ricksgiälds-sedlar med Half Procents Ränta i månaden tills betalning skjer hwilcka rd 1250 RGS:r wid Inflationet validera skall.

Säger rd 1250 RGS:r Götheborg d: 3 Majj 1797

Benjamin Lindström

Resten af första inbetalningen å detta Contractt Bekomit med Femhundrade Sjuttio fem Ricksdahler Ricksgiälds Sedlar, som quitteras Götheborg den 14:de Junij 1797. Benjamin Lindström

Säger rd 575 RGS:r.

Å Tredje Inbetalningen är idag af Herr Joh: Jac: von Holten Betalt Trijhundrade Ricksdahler Ricksgiälds Sedlar Som quitteras Gborg d: 4 Septb:r 1797.

Säger rd 300 RGS:r. Benjamin Lindström

Resten af Tredje Inbetalningen är idag Betalt med Njo hundrade femtio Ricksdahl:r Ricksgiälds-sedlar quitteras Gborg d: 12 Octob:r 1797.

Säger 950 R GS:r Benjamin Lindström

1798. Martii d: 16 Bekommit genom C G Lindgren Sexhundrade Ricksdahler R GS:r quitteras af Benjam Lindström. Resten af den Byggnings summa detta Contractt Innehåller, är till fulllo Betalt. Quitteras

Götheborg d: 1:ste October 1798

Benjamin Lindström

At alla afairer til dato millan mig och Herr Joh: Jac: von Holten i Götheborg är genom i dag öm-
seside uppgjordt ock afslutadt Leqvid, till fulllo afgjordt försäkras å min, lika som Herr von Hol-
ten å sin sida. Har gifwit Dylikt Deschargh, Hwilcket Honom Härigenom deremot medelas.

Göteborg d: 4 Febr: 1801

Benj: Lindström

Såsom närwarande Witnen

Adolph Ekelund Joh, Ol, Jacobson

Handelsmannen Joh: Christopher Bauck uppbjöd tomten 1800 den 10 Nowemb:r d: 8 Decemb:r den 5 Januarii 1801:

Sedan Tolags Bokhållaren Herr Johan Jacob von Holten med sin hustru Anna Margaretha Sjögård medelst 2 Witnens närvaro den 9:de Augusti sistledne utfärdat Köpebref, til Handelsmannen Herr Johan Christopher Bauck försåldt theras i 5:te Roten och Stadens 3:dje Quarter wid Södra Stora Hamngatan belägne grundmurade Stenhus, under N:o 8 med hwalfd källare under; emellan Herr Rådman H E Peterssons Stenhus, å Östra och Handelsman Jan Lambergs, å Västra sidan, mot en öfwerenskommen och ärlagd köpesumma Fem Tusende Femhundrade Riksdaler uti RiksGiälds Sedlar; Så låter Köparen Herr Bauck, efter skedde hembud til närmaste Naboer, för köpeskillingen 5500 Rd:r Riks Giälds Sedlar samma Stenhus härmed Första, Andra, Tredje gången uppbuda.” (Gbg's stadsarkiv: Lagfartsprotokoll 1797–1805 (A II:4))

Senare uppbud av 5.8

handl J C Wewetzer	28.1.1805
stadsfiskal Johan Govert Indebetou	2.3.1812
handl Ludvig Lichtenberg	19.5.1845